

Ефективність європейської інтеграції України залежить від здатності держави забезпечити системність, правову визначеність і інституційну спроможність реалізації цього курсу, зберігаючи при цьому конституційні цінності та принципи правової держави.

Список використаних джерел

1. Інституційне забезпечення європейської інтеграції. URL: <https://rda-hm.gov.ua/novini/institucijne-zabezpechennya-yevropejskoji-integraciyi/>
2. Угода про партнерство та співробітництво між Європейським Співтовариством і Україною від 14.06.1994 р. № 237/94-ВР // Відомості Верховної Ради України.- 1994.- №46.

Богун Олександр Ігорович

здобувач вищої освіти бакалавра навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

Романенко Людмила Миколаївна,
доцент кафедри конституційного права Навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОСТІ ТА ІНТЕРОПЕРАБЕЛЬНОСТІ ЄВРОАТЛАНТИЧНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

До початку повномасштабного вторгнення Російської Федерації стратегія євроатлантичної інтеграції України розроблялася з урахуванням відносно стабільних політичних та безпекових умов, що існували як у державі, так і на міжнародній арені. Проте військова агресія 2022 року докорінно змінила безпекове середовище та стала точкою неповернення для української зовнішньої політики.

Війна спричинила появу нових реалій, які зумовили необхідність перегляду попередніх стратегічних підходів до інтеграції України у євроатлантичний простір.

У центрі державної політики України залишається людина як ключовий суб'єкт національної безпеки [3, ст. 3]. Відповідно, реалізація стратегічного курсу на вступ до Європейського Союзу та Організації Північноатлантичного договору спрямована на забезпечення її захищеності, добробуту та гідності. В умовах триваючої збройної агресії перспектива членства в НАТО набуває не лише політичного, а й екзистенційного змісту — як гарантії виживання держави.

Визначення незворотності європейського та євроатлантичного курсу України, як євроатлантичної інтеграції було визнано зовнішньополітичним пріоритетом та закріплено на конституційному рівні Законом № 2680-VIII від 07.02.2019 [4].

Цей крок став свідченням того, що курс України на членство в НАТО має незворотний характер. На практичному рівні реалізація цього курсу здійснюється через Річні національні програми під егідою Комісії Україна – НАТО, які охоплюють питання оборонної реформи, демократичного контролю над військовими структурами та підвищення взаємосумісності із збройними силами держав – членів Альянсу.

Влітку 2020 року НАТО надало Україні статус партнера розширених можливостей, що стало визнанням її внеску в місію Альянсу та готовності до глибшої взаємодії навіть в умовах глобальної нестабільності. Цей статус відкрив для України розширений доступ до навчань, консультацій та обміну інформацією, посиливши практичну складову співпраці.

Зміни до Преамбули Основного Закону, внесені у 2019 році стали віхою у правовому забезпеченні євроатлантичної інтеграції. Зокрема, стаття 102 Конституції України була визнала Президента України «гарантом реалізації стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору». [1]

Ця конституційна норма має принципове значення, оскільки надає курсу найвищу юридичну силу, закріплює його незворотність та робить частиною основ конституційного ладу.

Зміна цього курсу вимагатиме складних процедур перегляду Конституції, інституціалізуватиме відповідальність, що зобов'язує главу держави вживати конкретних заходів для його реалізації.

Таким чином, Конституція виступає фундаментом, на якому будуються всі інші нормативні акти у цій сфері.

Закон «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» визначив «євроатлантичну інтеграцію як один з пріоритетів зовнішньополітичної діяльності України, що об'єднує обидва напрямки. Цей акт перетворює конституційну норму на конкретний зовнішньополітичний пріоритет, зобов'язуючи всі органи влади керуватися ним у своїй діяльності. [2]

Закон «Про національну безпеку України» здійснив ключовий перехід від загальнополітичного курсу до безпекової доктрини. Згідно зі статтею 1 Закону, однією з його цілей є «сприяння інтеграції до Європейського Союзу та Організації Північноатлантичного договору». Більш того, стаття 7 беззастережно констатує: «Україна здійснює курс на набуття членства в Організації Північноатлантичного договору з метою гарантування безпеки держави та її громадян». Це прямо встановлює членство в НАТО як інструмент національної безпеки, а не лише зовнішньої політики. Членство в НАТО прямо назване гарантією безпеки, а інтеграція в ЄС інструментом стійкості та розвитку. [3]

Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейський Союз визнає європейські прагнення України і вітає її

європейський вибір, у тому числі її зобов'язання розбудувати розвинуту й сталу демократію та ринкову економіку. Угода про асоціацію є базовим документом ціллю якого є створення асоціації між Україною, з однієї сторони, та Союзом і його державами-членами, з іншої сторони, що вказано в частині 2 статті 1. [6]

Україна подала заявку на членство в ЄС 28 лютого 2022 року. Європейська комісія опублікувала свій висновок щодо заявки 17 червня 2022 року. На його підставі Європейська рада визнала європейську перспективу України та надала країні статус кандидата 23 червня 2022 року. Єврокомісія опублікувала звіт про Україну, рекомендуючи розпочати переговори про вступ, у межах пакету розширення 8 листопада 2023 року. 25 червня 2024 року Європейський Союз офіційно відкрив переговори про вступ з Україною на міжурядовій конференції в Люксембурзі.[9].

До системи базових нормативно-правових актів належить Стратегія національної безпеки України «Людина - безпека - держава», затверджена Указом Президента № 392/2020 [4]. Цей документ виконує роль «дорожньої карти»: Він конкретизує цілі, завдання та показники ефективності у сфері євроатлантичної інтеграції. Визначає відповідальність конкретних державних органів за її виконання. [5].

Війна зумовила адаптацію правових механізмів для обох інтеграцій та їх паралельні процеси.

Незважаючи на ведення бойових дій, Україна продовжує виконувати зобов'язання за Угодою про асоціацію, що демонструє стратегічну послідовність курсу.

Адаптація законодавства до *acquis communautaire* урядом та Верховною Радою спрямована на впровадження норм ЄС у внутрішнє правове поле. Це стосується енергетики, транспорту, цифрового ринку, верховенства права та інше.

Реформа енергетики спрямована на інтеграцію з європейською енергосистемою ENTSO-E. Лібералізація вантажних перевезень на імплементацію транскордонних норм. Ухвалення законодавства у сфері захисту даних, кібербезпеки, що відповідає європейським стандартам цифрового ринку, до прикладу, директиви NIS2. Забезпечення принципів верховенства права полягає у продовженні роботи антикорупційних органів та внесення змін до законодавства щодо деолігархізації відповідно до вимог Єврокомісії є прямим механізмом виконання умов для статусу кандидата.

Правові механізми для інтеграції з НАТО в умовах війни набули утилітарного, практичного характеру, спрямованого на безпосереднє посилення обороноздатності. Впровадження стандартів НАТО (STANAG) в Збройні Сили України.

Основою відносин стала Хартія про особливе партнерство. основа[7]. Комюніке самітів НАТО у Вільнюсі 2023 року містять конкретні політичні та правові зобов'язання сторін щодо майбутнього членства України. [8].

В умовах збройної агресії правові механізми євроатлантичної інтеграції не лише функціонують, але й адаптуються, демонструючи гнучкість та стійкість.

Для ЄС це виражається у продовженні складного процесу гармонізації законодавства, а для НАТО — у оперативному впровадженні стандартів, що безпосередньо посилюють обороноздатність. Воєнний стан виступив як виклик, але й як каталізатор для тих реформ, що мають безпосередній вплив на безпеку

Станом на сьогодні в Україні сформована єдина система правового забезпечення для євроатлантичної інтеграції, що одночасно охоплює ЄС та НАТО. В умовах війни ця система довела свою ефективність та гнучкість, дозволяючи паралельно просуватися обома шляхами.

Членство в ЄС є правовою, економічною та політичною передумовою довгострокової стабільності, а членство в НАТО - гарантією безпеки від агресії. Обидва процеси є взаємодоповнюючими і становлять основу для майбутнього відновлення та розвитку України.

Список використаних джерел

1. Конституція України (зі змінами від 2019 р.) // *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 01 лип. 2010 р. № 2411-VI // *Відомості Верховної Ради України*. – 2010. – № 40. – Ст. 527. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>
3. Про національну безпеку України: Закон України від 21 черв. 2018 р. № 2469-VIII // *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 31. Ст. 241. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>
4. Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору): Закон України від 07 лютого 2019 р. № 2680-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2680-19>
5. Стратегія національної безпеки України «Людина — безпека — держава», затверджена Указом Президента України від 14 вер. 2020 р. № 392/2020 // *Офіційний вісник Президента України*. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037>
6. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їх державами-членами, з іншої сторони від 27 черв. 2014 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011 (дата звернення: 06.10.2025).
7. Хартія про особливе партнерство між Україною та Організацією Північноатлантичного договору (НАТО) від 09 лип. 1997 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_002
8. Комюніке саміту НАТО у Вільнюсі (11–12 лип. 2023 р.) // *Офіційний сайт НАТО*. URL: <https://www.nato.int>
9. Розширення ЄС: Україна та процес вступу до Європейського Союзу // *EU Neighbours East*. – 2025. – URL: <https://euneighbourseast.eu/uk/enlargement/>